

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה

פרשת נשא

יא' סיון תשפ"א

הפטרה: ויהי איש אחד

יציאת שבת ר"ת 21:01

אין אומרים צדקתך

ברכת לבנה

גיליון 620

יציאת השבת:

20:20

ירושלים: 20:15

מניסת השבת:

19:05

ירושלים: 18:58

פרשת נשא – אוהבים אותך הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

פרשת נשא נקראת לעולם בסמוך לחג השבועות, מדוע? נראה כי הטעם לכך הוא להראות את חיבתנו להקב"ה ולתורתו. פרשת נשא היא הפרשה הארוכה ביותר בתורה, יש בה מאה שבעים ושש פסוקים כמניין הפסוקים במזמור הארוך ביותר תהילים מזמור קיט', וכמספר הדפים במסכת הארוכה ביותר בתלמוד, מסכת בבא בתרא.

עצם קריאתנו את הפרשה הזו בסמוך לחג מתן תורה, מעידה כי אנו שמחים בקבלת התורה ובנותן התורה ולכן אנו מאריכים בקריאתה. חיבה זו באה לידי ביטוי גם מצדו של הקב"ה בפרשה זו. כך עולה כבר משם הפרשה 'נשא', שעניינה נשיאת ראש וזקיפות קומה. וכפי שמצווה הקב"ה את משה: 'נשא את ראש בני ישראל'. מהלך זה הוא המשך ההדדיות של האהבה בין עם ישראל לבוראו בחג השבועות. יחס אהבה זה נמשל בזוהר הקדוש, כיחס שבין חתן וכלה והעוסק בליל חג השבועות בתורה, דומה למתקן את תיקוני הכלה ותכשיטיה.

פעמים שאדם מחפש סגולה וברכה ומוכן להרחיק נדוד למענם, ומי מוכן לוותר על הזכות להתברך מאת הקב"ה בשבעים ברכות ולהיות נזכר בספרו לחיים?! היה שווה בהחלט להיות ער בליל חג השבועות ולעסוק בתורה, כדאי להמשיך ולהחזיק בתורה ובלומדיה ולקבוע עיתים לתורה. הקב"ה אוהב אותנו, נחזיר לו במעט.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *
הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שוריק. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריה מספר חשבון: 123459

חרות על הלוחות

אמר רבי יהושע בן לוי, בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב ומכרזת ואומרת אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נוף, שנאמר גזם זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם, ואומר והלחת מעשה אלהים המה והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלחת, אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לה בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה, וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה, שנאמר וממתנה נחליאל ומנחליאל כמות: אבות, ב.

רבי יהושע בן לוי - מגדולי אמוראי ארץ ישראל בדור הראשון. למד תורה מפי בר קפרא, (תלמידו של רבי יהודה הנשיא), אך רבו המובחק היה רבי יהודה בן פדיה, בן אחותו של בר קפרא. מושבו היה בעיר לוד, שם הרביץ תורה, בסוף ימיו היתה ישיבתו בטבריה. כמנהיג העומד בראש הציבור, הלך יחד עם רבי חנינא בר חמא חברו, למושל שבקיסריה, שבראותו אותם נכנסים עמד לפניהם, אמרו לו שריו: מפני אלו אתה קם? אמר להם: פניהם כפני מלאכים, (ירושלמי ברכות לו, ב).

רבי יהושע בן לוי נחשב מרא דאגדתא, ובתלמוד (בבא קמא נה, ב) ציינו את רבי יהושע בן לוי כבקי באגדה. רבי יהושע בן לוי החשיב מאוד את התפילה והרבה לעסוק בהלכותיה ובין היתר הורה (ברכות מז, ב): "לעולם ישכים אדם לבית הכנסת כדי שיזכה וימנה עם עשרה הראשונים, שאפילו מאה באים אחריו קבל עליו שכר כולם". וכן הורה לבניו (שם ח, א): להקדים לבוא לבית הכנסת ולאחר לצאת ממנה, כדי שיאריכו חייהם. וכן אמר (שבת קט, ב): "כל העונה אמן יהא שמייה רבא מברך בכל כחו, קורעין לו גזר דינו".

כמיהתו לגאולה באה לידי ביטוי במעשה המובא בתלמוד (סנהדרין צח, א): שאל רבי יהושע בן לוי את אליהו: מתי יבוא המשיח? אמר לו לך ושאל אותו. אמר לו: והיכן הוא נמצא? אמר לו: בשער רומי בין עניים סובלי חולאים, אך בעוד שכל האחרים מתירים תחבושותיהם וחוזרים וחובשים את פצעיהם בבת אחת, הוא מתיר וחובש כל פצע בנפרד, כדי שלא יתעכב אם יתבקש לגאול את ישראל. הלך ומצאו, אמר לו: שלום עליך רבי ומורי. אמר לו: שלום עליך בן לוי, אמר לו: אימתי יבוא מר? אמר לו: היום. חזר וסיפר לאליהו הנביא, אמר לו: משטה הוא בי, שאמר שיבוא 'היום' ולא בא. אמר לו אליהו: כך אמר לך: 'היום' - אם בקולו תשמעו'.

על קשריו עם מלאך המוות מסופר בתלמוד הבבלי (מסכת ברכות נא, א): "אמר רבי יהושע בן לוי: שלושה דברים סח לי מלאך המוות, אל תטול חלוקה שחרית מיד השמש ותלבש, ואל תטול ידיך ממני שלא נטל ידיו, ואל תעמוד לפני הנשים בשעה שחוזרות מן המת, מפני שאני מרקד ובא לפניהן וחרבי בידי ויש לי רשות לחבל".

קשריו אלו גרמו שלא יטעם טעם מיתה, וכמסופר (עין תבנית עז, ב): כשהגיעה שעתו להיפטר מן העולם ביקש ממלאך המוות שיראה לו מקומו בגן עדן, כשהסכים מלאך המוות, ביקש ממנו רבי יהושע בן לוי שיתן לו סכיניו, כדי שלא יבהילו בדרך, ונתנו לו. כשהגיעו לחומת גן עדן הגביהו מלאך המוות והראהו את הגן, ראה את רבי שמעון בר יוחאי יושב על שלושה עשר כסאות פז, נשמת רבי יהושע בן לוי מידו וקפץ לגן. שלח מלאך המוות ידו ותפסו בכנף גלימתו. מיד קרא: שבועה שלא אצא מכאן! יצאה בת קול ואמרה כלום נשאל פעם על שבועתו להתירה? אמרו: לא. אם כן אל יחזור. אמר לו מלאך המוות: תן לי סכיני. סירב, עד שיצאה בת קול וגזרה: תן לו. והיה אליהו הנביא מכריז לפניו: פנו מקום לבן לוי, פנו מקום לבן לוי!

רבי יהושע בן לוי היה נכרך בחולים בעלי ראתן ועוסק בתורה (תבנית עז, ב), וזאת מתוך תפיסתו כי העיסוק בתורה מגן על הלומד מכל חולי ומחלה, וכן היה אומר (עיוני נה, א): "המהלך בדרך ואין עמו לוייה יעסוק בתורה, שנאמר: 'כי לויית חן הם'. חש בראשו יעסוק בתורה, שנאמר: 'כי לויית חן הם לראשך'. חש בגרונו יעסוק בתורה, שנאמר: 'וענקים לגרגרתך'. חש במעיני יעסוק בתורה, שנאמר: 'רפאות תהי לשרך'. חש בעצמותיו יעסוק בתורה, שנאמר: 'ושקוי לעצמותך'. חש בכל גופו יעסוק בתורה, שנאמר: 'ולכל בשרו מרפא'".

וכן היה דורש (קידושין ל, א): "אמר רבי יהושע בן לוי: כל המלמד את בן בנו תורה מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני, שנאמר: 'והודעתם לבניך ולבני בניך' וסמוך לו נכתב: 'יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב'". דרשתו זו היה מקיים הלכה למעשה כמסופר (שם): רבי חייא בר אבא מצאו לרבי יהושע בן לוי שלבש כיסוי לראשו בחיפזון (ולא את הסודר המיוחד להכמים) ומיהר ללכת לבית המדרש לשמוע את נכדו קורא בתורה. תמה על כך רבי חייא. אמר לו רבי יהושע בן לוי: האם קל בעיניך מה שכתוב 'והודעתם לבניך' וסמוך לו נאמר 'יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחורב'. דבריו אלו השפיעו על רבי חייא ומכאן ואילך לא היה רבי חייא בר אבא טועם בבוקר עד שהיה מקריא לנכדו ומוסיף ללמוד פסוק נוסף. אכן דוקא רבי יהושע בן לוי ראוי לתבוע עלבונה של תורה.

בכל יום ויום בת קול יוצאת מהר חורב - רבי יהושע בן לוי, שהחשיב את התורה מעל הכל, מודיענו כי בכל יום יוצאת בת קול מהר חורב ומכרזת כך. מדוע בחר רבי יהושע בן לוי לקרוא להר סיני בשמו האחר - הר חורב? אמנם בתלמוד (שבת פט, ב) אמרו רבותנו כי שני השמות מורים על המיוחד שהיה בו: הר סיני - שירדה עליו שנאה לעובדי כוכבים. הר חורב - שירדה עליו חורבה לעובדי כוכבים.

עוד אפשר לומר, כי חורב רומז שכל גדלותו של הר סיני נבעה מנתינת התורה עליו, ולפיכך באותו הזמן נתקדש בקדושה עליונה ככתוב (שמות יט, יב-יג): "והגבלת את העם סביב לאמור: השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו, כל הנגע בהר מות יומת. לא תגע בו יד כי סקול יסקל או ירה ירה, אם בהמה אם איש לא יחיה". ואולם מיד בתום נתינת התורה נאמר שם: "במשוך היובל המה יעלו בהר". חזר ההר להיות חרב כמקודם. כך גם האדם שאינו עוסק בתורה הרי הוא חרב, ולא די בעיסוק לפרקים, אלא צריך עיסוק זה להיות תמיד, וכאותה בת קול הקוראת בכל יום.

ומכרזת ואומרת: אוי להם לבריות מעלבוניה של תורה - בת הקול זועקת את עלבוניה של התורה, מדוע? נסביר זאת על ידי משל: מלך גדול נתן לאחד מעבדיו את ספרו האישי הכתוב בכתב ידו, בטכס מרשים בפני כל שריו. לאחר שנים הגיע לביקור בביתו של אותו עבד, ומה השתומם לראות את הספר יקר הערך הזה זרוק ומאובק בקרן זווית. אין לך עלבון גדול מזה! כך גם התורה שהיא חמדה גנוזה של הקב"ה ונתנה לעם ישראל על אף רצונם של המלאכים לקבלה. ודאי שאם אין ישראל עוסקים בה, עלבון צורב הוא.

שכל מי שאינו עוסק בתורה נקרא נוף - כל שאינו עוסק בתורה כראוי, ראוי הוא לנזיפה ולנידוי, וכמו שכתוב (דברים כו, כב): "ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת". ואדם שאינו לומד כיצד יקיים את התורה ומצוותיה? והרי אמרו: 'אין בור ירא חטא ולא עם הארץ חסיד'. ואמרו רבותנו (שבועות לו, א): "ארור - בו נידוי, בו קללה", ומכאן שמי שאינו עוסק בתורה הרי הוא כמנודה לשמים.

שנאמר 'נום זהב באף חזיר אשה יפה וסרת טעם' - יש שדרשו: נום זהב באף בנוטריקון נוף. ונראה שהוא כדרך משל: כמו נום זהב באף חזיר כך היא אשה יפה אך חסרת טעם. כך אותו אדם היודע ללמוד תורה, אך מזניח את לימודו, הוא כחזיר המלכלך את נום הזהב שבאפו, וכאותה האשה שביסודה יפה אך מנוולת את יופיה. וכך דרש רבי יהושע בן לוי משום בר קפרא רבו (שבת עה, א): "כל היודע לחשב בתקופות ומזלות ואינו חושב, עליו הכתוב אומר 'ואת פועל ה' לא יביטו ומעשה ידיו לא ראו'".

אל תקרא חרות אלא חרות, שאין לך בן חורין אלא מי שעוסק בתלמוד תורה - במבט שטחי יכול אדם לטעות ולחשוב כי האדם המאמין, שומר התורה והמצוות, מוגבל הוא בחירותו. ואולם טעות היא בידו, בן חורין אינו אדם היכול לעשות מה שלבו חפץ, אלא מי שיודע מה רצוי לעשות. ההולך אחר תאוות לבו עבד הוא ליצריו, ואולם היודע את רצון בוראו ידע לחפץ בטוב. רבי יהושע בן לוי עצמו היה דוגמא לדבריו במשנה, וזכה בעצמו לחירות הגבוהה מכל, חירות אפילו מהמוות, כנזכר לעיל.

לחדד נקודה חשובה זו נספר, כי בזמן שהוציא מרן רבי ישראל מאיר הכהן מראדין את ספרו חפץ חיים העוסק באיסור לשון הרע ורכילות, אמר לפניו אדם אחד: "רבנו, מאז יצא ספרו איני יכול לדבר, אסור לדבר". ענה לו החפץ חיים: "אדרבה, עד היום לא ידעת מה מותר ומה אסור לדבר, ולכן היית מוכרח לסגור את פך, אך עתה, כשמבואר בספר היטב מה מותר ומה אסור לדבר, תוכל לפתוח את פך".

רבי יהודה הלוי, מגדולי משוררי ישראל בימי הביניים, חיבר שיר קצר בן שני בתים העוסק ביעודו של האדם היהודי, בהגדרת חירותו האמיתית, ובכמיהתו להקדיש את זמנו לקיום מצוות ה', ללימוד תורה ולתפילה. נראה, כי בזמן כתיבת השיר עמדה לנגד עיניו דרשת משנתנו. וכך כתב: **עבדי זמן עבדי עבדים הם - עבד ה' הוא לבד חופשי על בן בבקש כל אנוש חלקו - חלקי ה'! אמרה נפשי וזאת בהתאם לשיטתו בספר הכוזרי (במאמר החמישי - אות כה) שכתב וז"ל: "כי השעבוד לו (לקב"ה) הוא החרות, והכניעה לו היא הכבוד האמיתי".**

וכל מי שעוסק בתלמוד תורה הרי זה מתעלה - כל העוסק בלימוד התורה תדיר, עולה הוא לגדולה בזכות חכמת התורה והמידות הטובות שקנה, שנאמר (במדבר כא, יט): "וממתנה נחליאל ומנחליאל במוות". וכך דרשו חכמים (ערוכין נד, א): אם אדם משים עצמו כמדבר זה שהכל דשין בו, תלמודו מתקיים בידו, ותורה ניתנת לו במתנה. וכיון שניתנה לו במתנה, נחלו אל, שנאמר: וממתנה נחליאל. וכיון שנחלו אל, עולה לגדולה, שנאמר: ומנחליאל במוות. וכן דרשו על הכתוב (משלי ד, ח): "סלסלה ותרוממן, תכבדך כי תחבקנה", ובמצודות דוד פירש: 'סלסלה - תהא ממשמש בה בקביעות ותרומם אותך. כי תחבקנה - כאשר תחבק אותה להיות דבוקה בך'. העוסק בתורה בקביעות ודן בפרסיה, בבחינת 'הפוך בה והפוך בה דכולה בה' - מתעלה, והאוחז בה בדרך חיבה מבלי להרפות, כחיובק ממוש, וזכה לכבוד אמיתי.

[מלוקט מספר "מעשה אבות"]

זהירות מאכילת שקצים ורמשים

א. תורתנו הקדושה החמירה מאד באיסור אכילת תולעים שקצים ורמשים, ועל זה נאמר 'אל תשקצו את נפשותיכם בכל השרץ השורץ, ולא תטמאו בהם ונטמאתם בהם'. ונאמרו בזה הרבה לאוין, ולכן יש לפעמים חיוב שש מלקיות על אכילת שרץ אחד בלבד.

ב. התולעים נחלקים לשלושה חלקים. (א) שרץ המים. (ב) שרץ העוף. (ג) שרץ הארץ. על שרץ המים נאמר 'מכל שרץ המים ומוכל נפש החיה אשר במים, שקץ הם לכם'. והם כגון העלוקה שבמים, והתולעים שבמעי הדגים או שעל גבי עורם, והחיות שבים כגון כלב המים והצפרדע. ועל שרץ העוף נאמר 'כל שרץ העוף ההולך על ארבע, שקץ הוא לכם'. והם השרצים המעופפים כגון: זבוב, יתוש, דבורה וצרעה, וכן מיני חגב טמאים. ועל שרץ הארץ נאמר 'וכל השרץ השורץ על הארץ, שקץ הוא לא יאכל'. והם הרוחשים על הקרקע, כגון חולד עכבר, צב, לטאה, נחש ועקרב, נדל ונמלה, רמָה ותולעה.

ג. צריך לדעת כי התולעים מצויים מאד, בפרט בפירות בירות ובקטניות, ואי אפשר להינצל מאיסור זה אלא בזרירות גדולה ובזהירות רב, וכלי-שכן בדורות האחרונים. ויש להזהר הרבה באירועים ואזכרות הנעשים תחת כיפת השמים ובמיוחד ללא תאורה מספקת.

ד. פירות או ירקות או קטניות המחויבים בדיקה, שעברו ובישלו אותם בשוגג או במזיד ללא בדיקה, אם ניתן לבדקם עתה, יבדקום. ואז מותר לאכול. ואף אם נמצאו תולעת אחת או שתיים, ישליכם ושאר התבשיל מותר. אך משלוש תולעים ומעלה, יש לחוש לכתחילה לאסור את כל התבשיל, כיון שהחזק כולו במתולע, אלא אם כן אפשר לסננו מותר הרוטב הנותר. וכן הבשר וכדומה, ירחצנו ומותר. ואם לא ניתן לבדוק, ויתכן שכבר נימוחו התולעים בתוך התבשיל, מותר לאכול, אבל זה דוקא בפירות וירקות וקטניות שאין רובם מוחזקים בתולעים. אך אם רובם מוחזקים בתולעים (וכן אם היה ידוע לו שיש תולעת), אסור התבשיל באכילה אפילו בדיעבד.

ה. קמח שנמצאים בו תולעים, אם הם גדולים שאפשר להוציאם או לנפותם, יבררם והשאר מותר. אך אם הם קטנים מאד באופן שעוברים דרך נקבי הנפה, הקמח אסור באכילה. והוא הדין אם נמצאו תולעים במלח וכדומה. ואסור למכרם לגוי אפילו מעט, שמא יחזור ומכרם לישראל בלא שיבחין בתולעים.

ו. אפילו מאכל או משקה שנבדקו, או שאין דרכם להתלע, טוב וראוי שיתכחל בהם האדם בעת אכילתו ושתייתו, ובוה ינצל מכל ממשול ועוון. ויזרו את בני-ביתו לבדוק יפה יפה, ובפרט בימות הקיץ. והואיל ויש במאכלים ובמשקים חששות רבים לאין קץ, ואף מלבד שרצים ורמשים כגון שמא נפל זבוב או יתוש קטן לתוכם, גם שמא יש בהם משום נבילה וטריפה, חלב או דם, או טבל, יין-נסך, ערלה וכלא-יהכרם וכו', לפיכך הנהר תמיד לפשפש במאכליו ומשקתיו שלא יהא בהם שום איסור, וזכה שמייעים אותו מן השמים שלא יבוא לידי כך, והבא ליטרהר מסייעים אותו.

לעילוי נשמות אמו"ר רבי יצחק שושן זצ"ל - נלב"ע יב' תמוז תשע"ז

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לדפוס: אברהם ולאח ציון. שרה בת שמחה. ציפורה יהושע לוי. ביבה אלימלך. ישי יהוי. עורבן עישה. תקוה בת עזיה. אלגרה בת גאן. אסתר בת דובי. מל בת ענלה. אברהם בן רחל. רחמים בן סולמנה. הראל בן אביעל. אילנה בת סלחה. ישי רחל לוי. חנה בת זוהרה. מיטל מוריה אדרי. יוסף בן מיכל. שמעון אוליא. יצחק דרעי הי"ד.

להחזרת נעדרים צה"ל ושביי ובהם: אורון שאול. הדר גולדן. גיא חבר. רון ארד. יהודה כץ. צבי פלדמן.

לעילוי נשמות: הגר"ע יוסף זצוק"ל. הגר"מ אליהו זצוק"ל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. רבי יצחק שושן זצ"ל. רבי יעקב שושן. יונה יונה. סופר מנחם. יעקב בנציון. מקסים חיים דרעי. הרב אברהם צוקרמן. נדיר נחום. ישראל אברהם נתן. שלמה בן מרים. יצחק ועמרם אטיאס. אורן מועלם. אליהו טויטו. דוד גרוסברג. עמוס דמרי. רוי שלמה. סימנטוב משה יהודה. יצחק זק בן סוליקה. נעים משה. אהרן מורחי. יצחק ושמחה אילון. נסים וסוליקה שושן. נדירה שמעון. יפה זגורי. ליט שבת. חנה יצחק. אסתר חדר. אסתר בת תורא. אליהו בת פריחה. מרים קדושים. תירצה וגדון. אסתר וענבר נחום. דן וטעה זורע. דניאל אלמליח. יצחק ולאח אסתר. אהרן אדרי. עזיה עמוס. רות יעקב. חיה רחל לוי. יונה שרעבי. מרים יהודה. שמאל למברגר. נעיה בת מנודה. עליה מועלם. עליה כהן. שרה אוליא. אברהם אדרי. יוסף אלקובי. מיכאל וקנין. חסיבה ששפוטש. עישה דוד. ברכה סופר. כמיהה דודי. כמיהה כהן. אליס טובול. מרים בת רחל. אילה שחר ז"ל.

ולע"ז הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדרו, שושנה רוזה, רפאל פריץ, וציעליה צילה לבית מושפחת צירון הי"ד.

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה